

Stanowisko

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu

Krajowej Rady Radców Prawnych

dotyczące obowiązku podejmowania przez radcę prawnego działań zgodnych z wytycznymi klienta oraz w sprawie dopuszczalności kontaktowania się przez radcę prawnego jako pełnomocnika procesowego z osobą występującą w sprawie w charakterze świadka

1. Przedmiot sprawy.

Do Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych skierowana została przez radcę prawnego prośba o przedstawienie stanowiska w sprawie interpretacji przepisów ustawy o radcach prawnych i Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w następującym zakresie:

1. *Czy w razie udzielenia radcy prawnemu przez klienta reprezentowanego z urzędu wytycznej, zgodnie z którą radca prawny ma podejmować czynności procesowe zgodnie z instrukcjami udzielonymi przez osobę trzecią, wskazaną przez klienta reprezentowanego z urzędu, radca prawny ma obowiązek zastosować się do takiego polecenia, a tym samym podejmować czynności procesowe, zgodnie z instrukcjami pochodzącymi od osoby trzeciej?*
2. *Czy radca prawny, działający jako pełnomocnik z urzędu może kierować się wskazówkami osoby trzeciej tylko jeśli osoba ta dysponuje pełnomocnictwem procesowym, udzielonym przez klienta reprezentowanego z urzędu?*
3. *Czy dla odpowiedzi na powyższe pytanie ma znaczenie fakt, iż wskazana przez klienta reprezentowanego z urzędu osoba trzecia, została zawnioskowana w sprawie w charakterze świadka?*
4. *Czy radca prawny ma obowiązek działania zgodnie z wolą klienta nawet jeśli klient upiera się przy rozwiązaniu, które w ocenie radcy prawnego wydaje się dla klienta mniej korzystne niż rekomendowane przez radcę prawnego?*

2. Źródła prawa i materiały wykorzystane do zajęcia stanowiska.

Dla przedstawienia stanowiska w sprawie, oparto się na następujących przepisach prawa:

- 1) ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r. poz.1025 z późn. zm.)
- 2) ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360 z późn. zm.) - art. 261 § 2 k.p.c.,

- 3) ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 2115 z późn. zm.) – art. 33 ust. 5 w zw. z art. 3 ust. 3 i ust. 5,
- 4) Kodeks Etyki Radcy Prawnego - Uchwała Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r.

Dla ustalenia stanu faktycznego wykorzystano zapytanie radcy prawnego datowane na 25 stycznia 2019 r., powołane na wstępie niniejszego stanowiska.

3. Analiza zagadnienia

Zgodnie z zasadą, wyrażoną w art. 8 Kodeks Etyki Radcy Prawnego (dalej: KERP), radca prawny wykonując czynności zawodowe ma obowiązek kierowania się dobrem klienta i zmierzać do ochrony jego praw. Celem podejmowanych przez radców prawnych czynności zawodowych powinna być zatem ochrona interesów klienta. Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że punktem wyjścia dla zagadnień związanych z relacją pomiędzy radcą prawnym a klientem jest łączący te strony stosunek zobowiązaniowy oraz kształtująca go czynność prawna. Relacje pomiędzy stroną, a wyznaczonym dla niej pełnomocnikiem z urzędu, należy więc oceniać tak, jak pomiędzy mocodawcą, a pełnomocnikiem „z wyboru”, któremu udzielone zostało pełnomocnictwo procesowe (*por. post. SN z 21.04.1999 r., I CKN 1423/98*). Relacja ta ma więc zobowiązaniowy charakter i mimo, że powstaje nie na mocy umowy, ale postanowienia sądu - to pełnomocnik z urzędu ma takie same obowiązki i zasadniczo uprawnienia jak pełnomocnik z wyboru.

Obowiązkiem radcy prawnego (działającego zarówno jako pełnomocnik z urzędu, jak i jako pełnomocnik z wyboru) jest jednocześnie takie ukształtowanie modelu relacji ze stroną, którą z jednej strony wyznaczają lojalność, zaufanie i kierowanie się dobrem klienta, dbałość o jego interesy oraz należyte świadczenia pomocy prawnej, z drugiej zaś podstawowe wartości zawodowe (niezależność, godność zawodowa, unikanie konfliktu interesów i naruszenia tajemnicy zawodowej) oraz interes wymiaru sprawiedliwości (publiczny). Relacja pomiędzy pełnomocnikiem z urzędu a klientem nie może być oparta o model paternalistyczny tj. podporządkowania pełnomocnika stronie (art. 7 KERP) albo podporządkowania strony pełnomocnikowi (art. 8 i 12 ust. 1 KERP). Postulowany jest, na ile to możliwe, model poszanowania autonomii klienta (partnerski – art. 45 KERP). Partnerstwo to ma jednak swoje granice tzn. nie może prowadzić do udzielania pomocy w popełnianiu przestępstw lub inny sposób naruszać prawa, dobrych obyczajów i etyki (art. 6, 12 ust. 3, 18 KERP), naruszeniu obowiązku prawdomówności (zwłaszcza w stosunku do sądu), rzetelności i rzeczowości procesowej (przeciwdziałanie nadużyciom procesowym – art. 6, 48 i 49 KERP). W praktyce nie jest jednak wykluczony model, w którym pełnomocnik dokonuje wyborów za stronę, gdy ze względu na swoje przymioty osobiste nie jest ona w stanie podejmować ich samodzielnie¹.

---

¹ Sławomir W. Ciupa „Metodyka pracy pełnomocnika z urzędu w postępowaniu cywilnym – wybrane zagadnienia”, Opole 8.04.2015 r.

Radca prawny, występujący w charakterze pełnomocnika procesowego ma zatem obowiązek respektować wskazówki (wytyczne, instrukcje) strony, w imieniu której występuje ale z tym zastrzeżeniem, że respektowanie przez radcę prawnego woli klienta nie może prowadzić do naruszenia obowiązujących przepisów prawa, dobrych obyczajów i zasad etyki.

Zgodnie z zasadą lojalności wobec klienta, radca prawny powinien przy tym współpracować z klientem, w szczególności omówić z klientem obronę taktykę procesową, udzielać klientowi porad co do wymaganego, oczekiwanego lub postulowanego przez stronę sposobu prowadzenia sprawy wraz z pouczeniem o skutkach niezastosowania się do udzielonych przez radcę prawnego porad, przepisów prawa lub żądań sądu.

W przypadku, w którym brak jest zgody klienta na przyjętą przez radcę prawnego strategię procesową lub zachodzi sprzeczność poglądów i oczekiwań klienta z działaniami radcy prawnego, lub klient oczekuje podejmowania przez radcę prawnego działań sprzecznych z prawem, dobrymi obyczajami lub zasadami etyki, radca prawny może wnioskować o zwolnienie z obowiązku zastępowania strony (art. 118 § 3 Kodeksu postępowania cywilnego).

Obowiązujące regulacje prawne nie zawierają przepisów procesowych, które explicite przewidywałyby wyłączność kontaktu ze świadkami dla organów procesowych.

Jakkolwiek działania, polegające na formułowaniu przez radcę prawnego wypowiedzi świadka (instruowanie świadka) albo też np. udzielenie rady świadkowi, jak ma uzasadniać odwołanie lub zmianę swoich zeznań, stanowi niedopuszczalną formę wykonywania obowiązków radcy prawnego, które może w skrajnych przypadkach skutkować pociągnięciem radcy prawnego do odpowiedzialności karnej (zgodnie bowiem z art. 233 Kodeksu karnego za składanie fałszywych zeznań, które mają służyć za dowód w postępowaniu sądowym, czy zatajanie prawdy grozi kara pozbawienia wolności do 3 lata, a taka sama kara grozi, w myśl art. 19 k.k również za podżeganie do tego czynu), nie można na tej podstawie uznać aby radca prawny nie mógł kontaktować się ze świadkiem w sprawach nie związanych z rolą, jaką ma on pełnić w procesie.

4. Podsumowanie

W świetle przytoczonych okoliczności, w stanie faktycznym stanowiącym podstawę przedstawienia niniejszego stanowiska Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych przyjąć należy, iż radca prawny, działający jako pełnomocnik z urzędu ma obowiązek respektowania polecenia swojego klienta, zgodnie z którym w zakresie podejmowanych czynności procesowych ma stosować się do instrukcji osoby trzeciej, chyba że zastosowanie się przez radcę prawnego do formułowanych przez taką osobę instrukcji stanowiłoby naruszenie przez radcę prawnego obowiązujących przepisów prawa, dobrych obyczajów lub zasad etyki. Wyrażona radcy prawnemu w sposób stanowczy i jednoznaczny wola klienta stanowi przy tym wystarczającą podstawę respektowania takiego polecenia. Radca prawny nie może w szczególności uzależnić wykonania polecenia klienta od okazania przez osobę trzecią, wskazaną przez klienta, stosowanego pełnomocnictwa procesowego.

Dla powyższej kwestii nie ma jednocześnie znaczenia to, czy wskazana radcy prawnemu przez klienta reprezentowanego z urzędu osoba trzecia ma występować w sprawie w charakterze świadka. O ile niedopuszczalne jest bowiem kontaktowanie się radcy prawnego ze świadkiem w celu instruowania świadka co do treści składanych zeznań oraz wpływania bezpośrednio lub pośrednio na treść zeznań, jakie mają zostać złożone przez świadka, odebranie od takiej osoby informacji o sprawie oraz, na życzenie klienta, instrukcji co do działań procesowych, jakie mają zostać podjęte w toku postępowania, nie może zostać potraktowane jako prowadzące do naruszenia przepisów prawa lub etyki,

Odnosząc się natomiast do pytania, czy radca prawny ma obowiązek działania zgodnie z wolą klienta nawet jeśli klient upiera się przy rozwiązaniu, które w ocenie radcy prawnego wydaje się dla klienta mniej korzystne niż rekomendowane przez radcę prawnego, stwierdzić należy, iż zgodnie z zasadą lojalności oraz zaufania, radca prawny ma obowiązek poszanowania autonomii strony w podejmowaniu decyzji odnoszących się do jej praw i obowiązków. Jeśli w ocenie radcy prawnego planowane przez klienta działanie nie jest korzystne lub jeśli możliwe jest podjęcie innego alternatywnego działania gwarantującego lepszą ochronę interesów klienta, radca prawny powinien udzielić klientowi stosownych wyjaśnień oraz porady, z pouczeniem o konsekwencjach i ryzykach łączących się z zamierzonym przez klienta działaniem.

Opracował:
r. pr. Tomasz Korpusiński

Przewodniczący Komisji
Etyki i Wykonywania Zawodu KRRP

r. pr. Ryszard Wilmanowicz